

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Никонюк Діна

здобувачка ОП «Психологія»

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янука »

м. Рівне, Україна

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент *Юлія Михальчук*

Проблема формування емоційно-ціннісного ставлення до навчальної діяльності серед молодших школярів є однією з ключових у психології та педагогіці. Цей період є критичним для формування основних мотиваційних і ціннісних установок, які впливають на подальший розвиток особистості дитини. Згідно з дослідженням [1], саме в початковій школі закладаються емоційне та когнітивне підґрунтя для успішної соціалізації та навчальної діяльності. Однак існують численні фактори, які можуть як стимулювати, так і гальмувати цей процес.

Емоційно-ціннісне ставлення до навчання включає в себе ставлення дитини до власних навчальних успіхів та невдач, до вчителів і однокласників, а також до самого процесу навчання. Проблема полягає в тому, що багато сучасних дітей зіштовхуються з труднощами у формуванні позитивного ставлення до навчання, що може призводити до зниження їхньої успішності та розвитку негативних емоцій, пов'язаних із шкільними завданнями [2].

Емоційно-ціннісне ставлення молодших школярів до навчальної діяльності є важливою складовою їхнього загального розвитку, що впливає на успішність у навчанні та їхню соціалізацію. Основні психологічні особливості цього ставлення включають [6].

1. Емоційну чутливість. Молодші школярі відчують сильні емоційні реакції на оцінки та відгуки вчителів, батьків, а також на власні успіхи та невдачі. Це може як стимулювати їх до навчання, так і викликати страх перед помилками.

2. Мотиваційні фактори. У молодших школярів важливу роль відіграє зовнішня мотивація – бажання отримати схвалення від дорослих, досягти успіху перед однолітками, отримати нагороду або відзнаку. Проте на початку навчального процесу внутрішня мотивація, пов'язана з інтересом до пізнання, тільки формується.

3. **Ціннісні орієнтації.** Діти молодшого шкільного віку часто переймають цінності та установки з оточення, особливо від значущих дорослих, як-от батьки чи вчителі. Тому позитивне ставлення до навчання багато в чому залежить від прикладу, який подають дорослі.

4. **Залежність від емоційного фону навчальної діяльності.** Емоційний комфорт у класі, взаємини з учителем та однолітками мають суттєвий вплив на ставлення дитини до навчання. Позитивне середовище сприяє розвитку інтересу та бажання навчатися.

5. **Гра як спосіб навчання.** Для молодших школярів гра часто є основною формою навчальної діяльності. Через гру вони краще засвоюють матеріал і розвивають позитивне ставлення до процесу навчання. Важливо використовувати інтерактивні та ігрові методи навчання, які викликають інтерес та сприяють розвитку позитивного емоційного ставлення до навчання.

Отже, для формування стійкого позитивного емоційно-ціннісного ставлення до навчання в молодшому шкільному віці важливо створювати сприятливі умови, що враховують емоційні та психологічні особливості дітей[7].

Також надважливою є діагностика емоційно-ціннісних чинників ставлення молодших школярів до навчання, а саме проєктивне тестування з метою отримання багатогранної феноменологічної картини смислових переживань дітей і на цій основі проєктування можливостей особистісного підходу до них під час проведення формувального експерименту. Багато психологів розглядають проєктивні методи як найбільш цінні особистісні тести. Вони є високоінформативним засобом пізнання особистості дитини, який відображає те, як дитина сприймає себе, які почуття вона переживає. Процес малювання чинить виняткову, розгальмовуючу дію на дитину, зменшує напругу, що виникає при психологічному обстеженні, сприяє встановленню емоційного контакту з дитиною. Проєктивні методики полегшують демонстрацію внутрішнього світу суб'єкта, який діти не в змозі виразити безпосередньо, а психологу дозволяють зорієнтуватися у складних властивостях особистості, які не піддаються кількісній оцінці.[8].

Багато науковців досліджують процес формування емоційно-ціннісного ставлення до навчальної діяльності серед молодших школярів. Вони виділили декілька важливих чинників: сімейного середовища, педагогічного підходу та внутрішньої мотивації дитини. Так, А. Маркова, яка, проаналізувавши проблему формування негативного ставлення дітей до навчання, дійшла висновку, що негативні емоції, які виникають спершу щодо окремого випадку, можуть легко поширитися на широке коло інших явищ (наприклад, з одного учбового предмета на навчання в цілому) і визначити ставлення школяра до них. Науковець В.П. Кутішенко вважає, що

емоції, які виникають в учбовій діяльності, виконуючи свою основну, регулятивну функцію, сприяють формуванню модальності емоційно-ціннісного ставлення до цієї діяльності [5]. Позитивні емоції стимулюють інтерес до навчання, сприяють кращому засвоєнню матеріалу і формують стійке бажання до пізнання. Натомість негативні емоції, такі як страх перед невдачами або тривога, можуть гальмувати цей процес і навіть викликати стресові стани.

Дослідник Н.П. Гончарук [4] також звертає увагу на вплив ціннісних орієнтацій, що формуються в процесі навчання. Молодші школярі здебільшого орієнтуються на зовнішні фактори – похвалу вчителя, оцінку навчальних досягнень, визнання з боку однолітків. Однак, для розвитку стійкої мотивації важливо сформувати внутрішні ціннісні установки, які б спонукали дитину до навчання незалежно від зовнішніх стимулів.

Однією з важливих ролей у формуванні емоційно-ціннісного ставлення до навчання виконує вчитель. Як зазначає І. В. Васильченко [3], вчитель повинен створювати позитивну емоційну атмосферу в класі, забезпечувати підтримку та розуміння з боку дорослих, що сприяє підвищенню самооцінки школярів і формуванню впевненості у своїх силах.

Отже, що формування емоційно-ціннісного ставлення молодших школярів до навчальної діяльності є багатограним процесом, який вимагає врахування як емоційної сфери дитини, так і її індивідуальних потреб та цінностей. Позитивні емоції та підтримка з боку вчителя є важливими для розвитку внутрішньої мотивації до навчання, закладаючи основи успішної освітньої траєкторії. Збалансований підхід до організації навчального процесу, який поєднує емоційну підтримку та індивідуальний підхід, може допомогти молодшим школярам сформувати стійке позитивне ставлення до навчальної діяльності, що сприятиме їхньому подальшому розвитку як особистостей. Навчання у такий складний час – це новий виклик для педагогів та безумовна любов до дітей і підтримка допоможуть стабілізувати психологічний стан дитини.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Вілковець Б. С. Психологія молодшого школяра. Київ: Педагогічне суспільство України, 2002. 128 с.
2. Васильченко І. В. «Психологічні особливості емоційного ставлення молодших школярів до навчальної діяльності». Київ: Вид-во «Педагогічна думка», 2019.
- 3.Кутішенко В. П. Динаміка емоційно-ціннісного ставлення молодших школярів до учбової діяльності. Психологія – школа: *Збірник матеріалів Міжрегіонального науково-практичного семінару* (Рівне, 16-18 січня 1997). Київ. 1997. С. 128-134.
4. Нечепоренко Н. В. Психологічна підтримка навчальної діяльності молодших школярів. *Наукові записки НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Випуск 125. Київ, 2015.
- 5.Маркова А. К. Формування мотивації вчення у шкільному віці. Харків: Просвітництво, 1983. С. 11-69.

6. Маслоу А. Самоактуалізація. Психологія особистості. Київ: 1982. С. 108-117.
7. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2007). Understanding the Brain: The Birth of a Learning Science. Paris: OECD Publishing. Available at: <https://doi.org/10.1787/9789264029132-en>](<https://doi.org/10.1787/9789264029132-en>).
8. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.